

Verslag heidag Gemeenteraad Maastricht

**Normen t.a.v. de omgangsvormen
voor de gemeenteraad van Maastricht**

Een nadere invulling van de gedragscode

25 maart 2017

GOVERNANCE & INTEGRITY NEDERLAND

Postadres : Radarweg 29 (A12), 1043 NX, Amsterdam

Secretariaat : Marga Lamers

E-mail : m.lamers@gi-Nederland.com

Telefoon : 088 – 7000 400

Contactpersoon : Alexander De Waele

E-mail : a.dewaele@gi-belgie.com

Telefoon : 0032 475 79 01 32

Documentnummer : OB17.019 ADW HEIMAA

Datum : 25 maart 2017

1. De opdracht

De burgemeester en griffier van Maastricht Zuid – Limburg, hebben Governance & Integrity (G&I) gevraagd om op 25 maart 2017 een bijeenkomst voor de gemeenteraadsleden en burgerraadsliden te begeleiden. De insteek van de bijeenkomst bestond erin om de huidige omgangsvormen tussen de raads- en burgerleden binnen en buiten de raad, alsook de gevolgen daarvan, te bespreken.

Het doel van deze bijeenkomst was:

1. Inzicht te krijgen in welke zaken in negatieve zin hebben bijgedragen aan de omgangsvormen (o.a. gebruik van sociale media);
2. Inzicht te krijgen in waarom het van belang is om de omgangsvormen te verbeteren en wat daarvoor nodig is;
3. Door het expliciteren van impliciete normen aangaande deze onderlinge omgangsvormen, een aantal mogelijke werkafspraken met elkaar te formuleren.

De bijeenkomst werd geleid door Frans Geraedts en is bijgewoond door 62 (burger)raadsleden, de burgemeester en de griffier. De afspraken werden op het einde van de bijeenkomst overhandigd aan de gouverneur van de provincie. Alexander De Waele was aanwezig voor het maken van het verslag.

2. Het verslag van de bijeenkomst

Het programma was als volgt opgebouwd:

- I. Algemene inleiding: ‘De teloorgang van het ambt van het raadslid’;
- II. Onderlinge omgangsvormen binnen- en buiten de raadsvergadering;
- III. Onderlinge omgangsvormen omtrent het optreden in de media en gebruik van sociale media;
- IV. Het zorgvuldig omgaan met vermoedens van schendingen;
- V. Afspraken ten aanzien van de omgangsvormen voor de gemeenteraad.

I. Algemene inleiding ‘De teloorgang van het ambt van het raadslid’:

In de algemene inleiding werd stil gestaan bij de bredere context die de nood doet ontstaan naar het expliciteren van impliciete normen die bestaan inzake omgangsvormen binnen de gemeenteraad. Daarbij werd in gegaan op het gegeven dat het op zich goed is gesteld met de integriteit van de Nederlandse overheid. Er is met name vooruitgang in termen van de integriteit van de overheid. Natuurlijk zijn er ups en downs, maar over het algemeen beschouwd is er een herkenbare stijgende lijn. Indien de integriteit van de Nederlandse overheid zou terugvallen, zal deze regressie minder groot zijn dan voorheen.

2016 is weliswaar een bijzonder jaar. Plots is het denkbaar geworden dat deze regressie toch sterker zou kunnen zijn dan verwacht. Het is denkbaar geworden dat we als mensheid achteruit zouden kunnen gaan. Meer specifiek, gaat het daarbij om de combinatie van populisme (het verplaatsen van de schuld naar

vreemden en de elite) enerzijds en de oligarchische machtsstructuur op de achtergrond, de gevolgen van enorm geconcentreerde rijkdom. Deze combinatie zorgt ervoor dat achteruitgang in termen van de integriteit van de overheid denkbaar wordt. Daarbij is deze combinatie geen geïsoleerd verschijnsel (VS, Polen, Hongarije, Oekraïne, Rusland).

Vervolgens werd de opzet van de werkconferentie geschetst. Meer bepaald draaide de heidag rond het werken aan een specifiek probleem; de omgangsvormen in de politiek. Niet alleen binnen de raad, maar ook voor partijen onderling wordt dit een prangend onderwerp. Het gaat er om hoe raadsleden binnen- en buiten de raad met elkaar omgaan, hoe raadsleden en burgerleden sociale media gebruiken, hoe er met de burger wordt omgegaan. En daar gaat vaak nog teveel fout.

De politieke openbaarheid is giftig geworden in Nederland. De kernvraag van de heidag betrof dan ook de vraag; kunnen we dit keren? Kunnen we terug naar een fatsoenlijke politieke openbaarheid? En welke bijdrage kunnen de leden van de raad daar zelf aan leveren om het gif uit de politieke openbaarheid te halen?

Wanneer er een norm bestaat die ons als mensen allerlei zaken verbiedt, wekt het soms wel eens plezier op om deze norm te overtreden. We hebben met zijn allen, burgers en overheid, bijgedragen aan dit proces van het doorbreken van de impliciete normen van hoe je in de politiek met elkaar dient om te gaan. Burgers hebben dit overgenomen, en sociale media heeft dit verspreid.

De gedragscode van de gemeenteraad stelt dat men respectvol met elkaar moet omgaan. Maar wat er telkens verwoord wordt aangaande de onderlinge omgangsvormen, is louter het beginsel. Wat niet in code wordt verwoord, zijn de normen die uit dat beginsel voortvloeien. De doelstelling van de dag bestond er dan ook in om deze impliciete normen ten aanzien van de onderlinge omgangsvormen tussen raads- en burgerleden, die steeds aanwezig waren en de laatste tien jaar zijn afgebroken, te herstellen door ze te gaan expliciteren. Immers, wanneer normen impliciet zijn, dan werken ze het beste wanneer iedereen er zich aan houdt. Maar eens deze doorbroken worden, kunnen ze enkel worden hersteld door ze te expliciteren.

Op het einde van de dag worden uitgesproken normen, van wat respectvol omgaan met elkaar betekent, geëxpliciteerd, om zo een kleine stap te zetten in het ontgiften van politiek openbaarheid in Nederland.

II. Onderlinge omgangsvormen binnen- en buiten de raadsvergadering

Om de impliciete normen aangaande onderlinge omgangsvormen binnen- en buiten de raad terug expliciet te maken, maakte Frans gebruik van een fictieve casus om de raads- en burgerleden in subgroepen te verdelen en hen hieromtrent aan het werk te zetten.

1. De casus:

De coalitie heeft een kleine meerderheid in de raad. Plus 1. Het college doet het voorstel om ingrijpend te korten op uitgaves in het sociale domein. Onder andere: huishulp wordt beperkt, de sociale werkplaats wordt gesloten, jeugdzorg wordt aan strenge criteria gebonden, en jongerenwerk wordt opgeheven.

Een raadslid van een linkse oppositie partij spreekt hier schande van. Hij zegt dat dit oneerlijk is, dat de meest zwakkeren hierdoor getroffen worden. Hij zegt dat hij ook niet gelooft dat de meerderheid van de burgers het hier mee eens is. Tenslotte wijst hij erop dat coalitie slechts een kleine meerderheid heeft en dat ze een dergelijke ingrijpende koerswijziging daarom niet zou moeten inzetten. "Onze gemeente heeft traditioneel altijd oog gehad voor mensen die het moeilijk hebben. Een raadslid van de coalitie reageert op deze uiteenzetting door het oppositie raadslid van populisme te beschuldigen. "Jij durft geen onpopulaire maatregelen te nemen", zegt hij verder. En hij besluit met: "werkt jouw broer niet in de sociale werkplaats?"

Daarbij ging het om de volgende drie vragen die de deelnemers moesten proberen beantwoorden als groep:

- a. Is er überhaupt iets mis met deze casus? Of is deze in orde?
- b. Als er iets mis mee is, wat dan precies?
- c. Hoe zou je reageren, wat zou jij dan moeten doen?

2. Plenaire bespreking van de case.

De verschillende subgroepen bespreken plenair met de andere groepen hoe zij bovenstaande vragen als groep hebben beantwoord, en of ze tot een consensus zijn gekomen. Daarbij waren dit de overwegingen die per groep aan bod kwamen op basis van de casus en de vragen die moesten worden beantwoord:

- Feedback van groep 1:

Het grootste probleem voor groep 1 betrof hoe de logica van het debat werd onderbroken door de broer aan te spreken om het debat te boycotten. De reactie van de groep betrof het nemen van persoonlijke verantwoordelijkheid en het zeggen dat dit een ongepaste reactie is. Er wordt immers geen ander doel nagestreefd dan het inhoudelijke debat te stoppen. Maar ook moet de verantwoordelijkheid worden genomen; is er immers sprake van belangenverstrengeling omdat het gaat over een dossier met een betrokken familielid. Tenslotte, als iemand besluit uit de kleine meerderheid niet mee te stemmen, dat is op zich geen probleem. Het gaat om de coalitie, en dan valt de coalitie.

Daarop reageerde Frans met de volgende overwegingen:

- De opmerking over de broer is ongepast, het gaat om een persoonlijke aanval.
 - Geen idee of er sprake is van (schijn van) belangenverstrengeling; we weten immers niet of dit zo is. Dit zijn open vragen. Maar indien men zich zorgen maakt hierover, is er een kanaal nodig om op een fatsoenlijke manier dit aan de orde te kunnen stellen.
 - We moeten praten met elkaar alsof de andere het algemene belang dient.
 - De meerderheid plus één iemand is geen probleem.
- Feedback van groep 2:

Het gaat in deze casus om de meerderheid, en dat is het gegeven van onze democratie. Een mening mag je hebben, maar je mag nooit iemand op de persoon aanvallen. Het is onfatsoenlijk. Als er sprake zou zijn van (schijn van) belangenverstrengeling, dan moet men naar de burgemeester of naar iemand anders gaan. De

voorzitter van de commissie heeft ook een rol hierin om dit aan te kaarten. De vraag ging ook over of dit belangenverstrengeling is of niet, en of je je rol als volksvertegenwoordiger nog kan invullen in zo een situatie.

De overwegingen van Frans aangaande de feedback van Groep 2:

- Er werd dieper stilgestaan bij de notie van belangenverstrengeling;

Voorbeeld 1: jij rijdt als raadslid met de auto, mag je iets zeggen over parkeren in de stad? Natuurlijk, aangezien dat gaat over iedereen. Mag je daarentegen iets zeggen over twee extra parkeerplaatsen voor jouw deur? Neen, natuurlijk niet.

Voorbeeld 2: Mag je iets zeggen over het onderwijsbeleid? Jazeker. Mag je daarentegen iets zeggen over financiële steun voor jouw school? Neen.

Voorbeeld 3: Wanneer we nu terug gaan naar de besproken casus, wordt de volgende vraag gesteld; mag de betrokkene nu iets zeggen over het sociale beleid van de coalitie, als de broer in een sociale werkplaats zit? Dat kan zeker en vast, maar alleen niet over deze sociale werkplaats.

Voorbeeld 4: Mag je stemmen als je persoonlijk betrokken bent bij een besluit? Natuurlijk niet.

Conclusie: als raadslid kan je zelf het beste beoordelen of je bevangen bent, dat je niet objectief kan oordelen, op basis van persoonlijke gronden. Je mag als raadslid dus wel informeren, maar niet beïnvloeden. Je mag alles zeggen wat je weet, zolang je geen oordeel velt (en niet stemt). Als je niet mag stemmen, mag je ook niet het woord voeren.

- De voorzitter heeft ook een rol in het corrigeren van deze zaken, maar het geeft een sterker signaal indien de raad als geheel zegt dat het aanvallen op de persoon zelf niet wordt getolereerd.

- Feedback van groep 3:

Ook groep 3 had geen bezwaar tegen het gegeven dat in de casus het ging over de coalitie met één iemand extra. Wat betrof het niet betichten van iemand in de raad als populist; daarbij vinden een aantal binnen de groep dat dit kan. De ander mag dit dan weerleggen. Wat bovenkomt is dat de toonzetting van belang is.

Wat betreft de broer in deze casus, besloot de groep in volledigheid dat je iemand niet direct mag raken.

Op de feedback van deze groep zei Frans dat het goed is dat zij het probleem zien inzake iemand benoemen tot populist.

- Feedback van groep 4:

Deze groep deelde de mening dat het benoemen van iemand als populist niet kon. Daarbij is de formulering van belang; dat er populistische tendensen zijn maakt al een verschil uit. Ook hier kwam terug dat de voorzitter moet ingrijpen, en indien dat niet mogelijk was zeker iemand anders.

- Feedback van groep 5:

Deze groep herhaalt de eerder genoemde zaken van de andere vier groepen. Weliswaar had deze groep geen problemen met het woord 'populist'.

Na de plenaire terugkoppeling, gaf Frans een overzicht van wat de verschillende groepen hadden besproken, en welke afspraken hieromtrent kunnen worden gemaakt. Deze afspraken vind u terug aan het einde van dit verslag.

III. Onderlinge omgangsvormen omtrent het optreden in de media en gebruik van sociale media.

Om de impliciete normen aangaande het optreden van raadsleden en burgerleden in de media en het gebruik van sociale media te expliciteren, werd opnieuw gebruik gemaakt van een fictieve casus. De raads- en burgerleden gingen in dezelfde subgroepen uiteen om dezelfde set aan vragen te bespreken.

1. De casus:

Een raadslid van de oppositie post tijdens raadsvergadering op facebook. Hij doet dat vaker. In dit geval gaat het om het nieuwe centrumplan. Over dat plan is al heel lang en veel gesproken. Eerste versies dateren van twaalf jaar geleden. Er zijn voorstellen ontwikkeld door burgerinitiatieven, er zijn openbare discussies geweest, experts hebben hun duit in het zakje gedaan. Het college heeft een voorstel ontwikkeld dat sommige voorstellen van burgerinitiatieven overneemt, en op andere punten daarvan afwijkt. Het voorstel wordt door de coalitie en door een oppositiepartij gesteund. In zijn facebook post schrijft het raadslid dat het college zich van de wensen van de bevolking niets aantrekt, haar zin doordrijft en alleen maar oog heeft voor de belangen van de winkeliers. Als uitsmijter noemt hij de verantwoordelijke wethouder "een vakkenvuller".

- a. Is er überhaupt iets mis met deze casus? Of is deze in orde?
- b. Als er iets mis mee is, wat dan precies?
- c. Hoe zou je reageren, wat zou jij dan moeten doen?

2. Plenaire nabespreking van de case.

De verschillende subgroepen bespraken plenair met de andere groepen hoe zij bovenstaande vragen als groep hebben beantwoord, en of ze tot een consensus zijn gekomen.

- Feedback groep 1:

De eerste groep dacht heel verschillend over de vragen aangaande deze casus; een deel van de groep vindt dat er niets mis is met de grenzeloze ruimte van de sociale media. Daarentegen zeggen anderen binnen de groep dat taalgebruik, correctheid en etiquette van discussie van belang is. Je woord als raadslid weegt zwaarder dan het woord van de burger, en dit woord geef je weer op een plaats waar je niet kan worden gecorrigeerd, in tegenstelling tot in de raad. De groep bleef hierover verdeeld.

- Feedback van groep 2:

De deelnemers binnen deze groep waren het snel met elkaar eens over de casus en de te beantwoorden vragen. De groep vindt dat dergelijke praktijken niet door de beugel kunnen. Het is niet fatsoenlijk dat je als collega op deze manier je eigen raad zo in de kijker zet, op basis van oneigenlijke feiten. Het is kwalijk voor het beeld van de raad naar het publiek toe.

Frans vertelt dat je inderdaad legaal niets kan doen hieraan, maar dat er net daarom over moet worden nagedacht.

- Feedback van groep 3:

Tijdens de raad mag je je eigen mening delen, maar daarbij is de toon van belang. Daar bovenop moet het puur over de inhoud gaan, en niet over de persoon. De groep gaat verder en zegt dat indien er een democratisch besluit plaats vindt, dat je mag ventileren op sociale media dat het een spannend debat was, zonder een politiek debat in te zetten op sociale media. Het ambt als burgemeester kan bijvoorbeeld worden beschadigd, omdat men iets zegt over jou op een plaats waar je niet in debat bent en niet direct van weerwoord kan bieden. Tegelijkertijd is de groep het eens dat dit een medium dat intussen heel gebruikelijk is geworden om mee te communiceren. Wat hiermee moet gebeuren, daar vond de groep geen consensus rond.

De feedback van Frans op deze overwegingen bestond erin dat de aanscherping van wat je zegt op sociale media, er nog meer dan in de raad, er zou toe kunnen leiden dat je de geloofwaardigheid van de politiek en de waardigheid van het ambt aan het aantasten bent.

- Feedback van groep 4:

Het gebruik van sociale media is ieders eigen verantwoordelijkheid; hier kan je tegen zijn, maar daar is niets aan te doen. De inhoud is daarbij weer iets anders; deze moet realistisch worden weergegeven. Doe je dit niet, dan ben je een leugenaar en ben je niet integer bezig. Je kan wel van weerwoord bieden door iets terug te zeggen op de sociale media, maar dan geef je tegelijk meer platform aan zo iemand die dit debat op deze plek in gang probeert te zetten.

De bedenking die Frans hier maakt is dat hij aan de deelnemers vraagt of het hen opvalt dat ze hun eigen machteloosheid aan het uitspreken zijn. Daarbij wordt de vraag gesteld of het wel waarheid in zich heeft of wij hier wel degelijk machteloos in zijn.

- Feedback van groep 5.

Deze groep besluit dat het gebruik van sociale media in de raadsvergadering de eigen verantwoordelijkheid blijft. Wat betreft het woord 'vakkenvuller' in de casus, vindt de groep dat je dit niet mag zeggen in de raadsvergadering; dat betreft immers smaad. Als het niet in de raad thuishoort, hoort het zeker niet thuis op sociale media.

Na de plenaire terugkoppeling, gaf Frans een overzicht van wat de verschillende groepen hadden besproken, en welke afspraken hieromtrent kunnen worden gemaakt. Deze afspraken kunnen worden teruggevonden op het einde van dit verslag. Weliswaar werd nog ingegaan op de vragen van de raads- en burgerleden aangaande het gebruik van sociale media.

Een van deze vragen bestond erin of men het goed vindt dat men sociale media gebruikt tijdens de raadsvergadering. Er kan immers worden verboden dat dit gebeurt in het regelement van de orde. Het gaat over het respect voor de raadsvergadering. Deze is de plek om van gedachten te wisselen over belangrijke zaken van de stad, om argumenten uit te wisselen en om te zorgen voor zorgvuldige besluitvorming die leidt tot beste resultaat voor de stad. Op sociale media gebeurt dit debat immers niet met je raadsleden.

Dat men na de raadsvergadering zaken deelt op sociale media, daar heeft niemand iets over te zeggen. Men kan zo immers met burger communiceren over besluiten, wat op zich een vorm van vooruitgang is. Weliswaar is het niet de bedoeling deze kloof te dichten tussen burger en overheid; deze kloof is immers net de bedoeling. Het is net de reden we een vertegenwoordigende democratie hebben in plaats van een directe democratie. We hebben dit zo in elkaar gezet, omdat we gekozen hebben om vertegenwoordigers aan te duiden over hoe het geweld- en de belastingmonopolie moeten worden gebruikt voor het algemene belang. De taak van de raad is niet om populaire beslissingen te nemen, dat kunnen de burgers immers ook. De taak van de raad bestaat er net in om onpopulaire beslissingen te nemen voor het algemeen goed.

Het is zo dat de realiteit veranderd is. Het platform van de sociale media lijkt grenzeloos, waar normoverschrijdend gedrag gemakkelijker is te stellen. Maar we staan hier niet machteloos tegenover. We moeten allemaal leren om om te gaan met sociale media. De manier waarop dat nu gebeurt toont een gebrek aan maturiteit. Sociale media heeft niet alleen positieve effecten, maar ondergraaft soms ook onze communicatie. We moeten nadenken hoe we ons er toe verhouden. Het gaat erom om respect te hebben voor het vertegenwoordigend medium dat de raad is.

De conclusie van de deelnemers onderling bestond erin dat de afspraken die werden geformuleerd aangaande onderlinge omgangsvormen binnen- en buiten de raad ook kunnen worden toegepast op het gebruik van sociale media; dezelfde fatsoensnormen en professionele normen gelden op sociale media. Dat levert reeds veel op als voorbeeldfunctie naar de burger toe, en betekent opnieuw een kleine stap in de richting van het ontgiften van de openbaarheid.

IV. Het zorgvuldig omgaan met vermoedens van schendingen

In de gedragscode voor de raad van Maastricht is het van belang, gezien de context van onderlinge omgangsvormen binnen en buiten de raadsvergadering, om een stuk op te nemen inzake het zorgvuldig omgaan met vermoedens van schendingen. Alle partijen komen doorheen de tijd onder vuur te liggen, aangezien er voor alle partijen risico's en verleidingen bestaan. Tevens is het zwaar wanneer je als raadslid terecht komt in een molen van beschuldiging rondom een mogelijke integriteitschending. Het stelt iets van jezelf ter discussie, waarbij het vaak lijkt te gaan over eigenschappen van het raadslid als mens. Het gevolg is dat raadsleden ook persoonlijk gekwetst kunnen raken door de opmerkingen van anderen in het proces. Zelfs wanneer men zich houdt aan alle afspraken die op de heidag zijn gemaakt, kan men worden gekwetst.

We zijn allen heel kwetsbaar voor beschuldigingen. Daarom betwijfelen we elkaars integriteit niet tenzij er concrete aanwijzingen zijn. En dit betwijfelen, dat doe je op de meest fatsoenlijke manier. Als men fatsoenlijk omgaat met (vermoedens van) schendingen, dan betekent dat dat iedereen daar van profiteert.

Het zorgvuldig omgaan met vermoedens van schendingen is het laatste luik dat op deze heidag werd besproken. Ook hier werd opnieuw gebruik gemaakt van een fictieve casus, die de verschillende groepen moesten bespreken aan de hand van dezelfde set aan vragen. De doelstelling bestond erin om een vorm van 'gentle agreement' te expliciteren in normen en afspraken, die aan de gedragscode kan worden toegevoegd.

1. De casus:

Een wijk moet worden herontwikkeld. Er worden ambtelijk drie varianten ontwikkeld. Het college bespreekt drie varianten in een vroeg stadium met de raad. Een fractiegenoot houdt een succesvol pleidooi voor variant drie. Hij overtuigt eerst de fractie, dan de gemeenteraad. Het college sluit zich hierbij aan. Ambtelijk wordt alles in gang gezet om de herontwikkeling van de wijk langs de lijnen van variant drie te laten verlopen. Drie maanden later hoort u toevallig op een feestje vertellen dat projectontwikkelaar x grote belangen heeft bij variant drie en erg blij was met de keuze. "Zij kunnen weer een paar jaar vooruit". U weet dat uw fractiegenoot bevriend is met projectontwikkelaar x.

- a. Is er überhaupt iets mis met deze casus? Of is deze in orde?
- b. Als er iets mis mee is, wat dan precies?
- c. Hoe zou je reageren, wat zou jij dan moeten doen?

- Feedback van groep 1:

De juiste plaats vinden is cruciaal. Daarbij besloot deze groep om het volgende stappenplan aan te gaan: ten eerste de confrontatie aangaan met de fractiegenoot, vervolgens dit in de fractie bespreken, en ten derde een objectieve plek zoeken om het aan te melden, zoals bijvoorbeeld de burgemeester. Daar bovenop wou men langs de ene klant de groep zo klein mogelijk houden, maar tegelijkertijd ook niet te klein, om niet te vervreemden van de eigen fractie.

- Feedback van groep 2:

Er moet op voorhand worden aangegeven dat er een vriendschapsrelatie aanwezig is. Over het meedoen in behandeling van het stuk, trekken we de grens daar waar je er persoonlijk beter van wordt. Is dat niet zo, dan mag de betrokkene mee discussiëren en een inhoudelijke bijdrage leveren op een objectieve manier. Mag de betrokkene meestemmen gezien de bevriende relatie? Daar was de groep het niet over eens. Wel moet het worden gemeld bij de burgemeester als verantwoordelijke voor de integriteit.

Frans vertelt dat deze groep nog net iets beter gekeken heeft of er iets mis is in deze casus. Wat er mis mee is, betreft met name dat de vriendschap op voorhand had moeten worden gemeld. Meestemmen mag niet, aangezien de betrokkenheid te groot is. Weliswaar mag deze mee informeren, maar niet meestemmen.

- Feedback van groep 3:

Op de fractie wist men niet dat de vriendschapsrelatie bestond. Er werd niet integer gehandeld, en hij had de fractiegenoten moeten beschermen voor wat er kon gebeuren. Er is verdere waarheidsbevinding nodig om aan te tonen dat deze ten voordele van zijn vriend heeft gewerkt. Eerste stap bestaat erin dit te bespreken met de gehele fractie, in de geest van gezamenlijke verantwoordelijkheid en transparantie. Het gaat erom de groep net niet te klein te houden, maar net de raad inrichten en groter maken. Tenslotte is de burgemeester daar om het proces in werking te brengen. De groep concludeert dat in het uiterste geval moet worden overlegd of het besluit moet worden heroverwogen of niet.

Het herroepen van het besluit is interessant volgens Frans; het is met name afhankelijk van de uitkomst van de waarheidsbevinding. Het meest zwarte scenario betreft immers omkoperij en aldus corruptie. Het wil niet zeggen dat dit is gebeurd, maar het is mogelijk. Het kan namelijk zo zijn dat de betrokkene net zo blij zou zijn geweest met variant 1 of 2, dat weten we immers niet. Het enige dat we weten is dat de vriendschap er is. Wat vaststaat is dat het raadslid de vriendschap had moeten melden. Dat is lichtste variant.

- Feedback van groep 4:

Het is belangrijk om aan te geven dat er een vriendschapsrelatie is met... Maar dat speelt niet echt rol, aldus deze groep. Het gaat om open en eerlijk zijn hierover, en anderen laten nagaan of ze toch overtuigd worden zonder deze kennis. Wat de te nemen stappen betreft, argumenteerde de groep voor de volgende stappen: eerst persoonlijk aanspreken, of met burgemeester erover praten. Vervolgens samen met het betrokken raadslid naar de burgemeester gaan; zo kan de burgemeester tot onderzoek over gaan. Pas wanneer het tot problemen zou leiden, zou de volgende stap erin bestaan om naar de openbaarheid over te gaan, maar dit pas nadat er waarheidsbevinding heeft plaatsgevonden. Anders is deze persoon immers geschaad zonder reden, en reputatieschade gaat nooit meer weg. De doelstelling bestaat erin om zo lang mogelijk te proberen om het de-escalierend te bespreken. Zo kan immers de fut nog worden hersteld, als iemand onbewust onbekwaam is (bijvoorbeeld dat deze had moeten melden dat er een vriendschapsrelatie in het spel is). Op deze manier kan je als raad zeggen dat het raadslid zijn of haar les heeft geleerd en kan worden vooruit gegaan. Wat betreft het niet meestemmen, dat staat niet in de wet. Stemmen moet kunnen, omdat je niet beter wordt zolang jouw vriend jou niet betaald.

Frans is het met deze groep oneens wat betreft de laatste overweging aangaande het stemmen van het raadslid in deze kwestie.

- Feedback van groep 5:

Er was geen consensus in deze groep. Iemand wou er rechtsreeks mee naar de burgemeester gaan, de anderen gingen eerst naar de persoon in kwestie. Wanneer het betrokken raadslid deze vriendschap zou bevestigen, wil men naar de fractie toestappen hiermee, en vervolgens naar de burgemeester voor het in gang zetten van een integriteitsonderzoek.

2. Plenaire terugkoppeling.

Wat de casus betreft, gaf Frans nog het volgende mee aan de groep; ook indien de betrokkene zijn of haar vriend bevoordeelt zonder zelf iets te krijgen, betreft dit evenzeer een ernstige schending. Het belangrijke punt bestaat erin dat de betrokkene had moeten melden dat hij bevriend was met de derde partij. Als het besluit dan uiteindelijk zou vallen op variant 3 omwille van deze vriendschap, dan is het belangenverstremming.

Na de plenaire terugkoppeling door de verschillende groepen in hoe ze zouden handelen in deze casus, werden onderstaande lijnen besproken met de groep en onderling gedeeld en gedragen.

V. Afspraken ten aanzien van de omgangsvormen voor de gemeenteraad

Ter afsluiting van de dag werden alle afspraken over de bovengenoemde onderdelen plenair besproken en teruggekoppeld. Deze impliciete normen die doorheen de dag opnieuw werden geëxpliciteerd om de openbaarheid van de politiek te ontgiften, kunnen worden gezien als een verdere uitwerking van de gedragscode. De volgende stap bestaat erin dat de raad van Maastricht deze toevoegen aan de huidige gedragscode. De dag werd tenslotte afgesloten met het officieel overhandigen van de afspraken aan de gouverneur.

Hieronder kunnen de concrete afspraken worden teruggevonden die doorheen de dag zijn gemaakt, en de formulering waarop ze door de raad van Maastricht werden overgenomen.

Thema 1: hoe gaan we met elkaar om tijdens de raadsavond en daarbuiten?

- We vallen elkaar niet persoonlijk aan;
- We twijfelen niet aan elkaars integriteit;
- We twijfelen er niet aan dat ieder raadslid vanuit zijn eigen opvatting het algemeen belang oprecht dient en de rechten van individuen wil beschermen;
- We erkennen en bevestigen de ander in zijn rol als raadslid;
- We komen in de openbaarheid op voor elkaar en voor het ambt. We accepteren niet dat een collega raadslid, wethouder of burgemeester onheus wordt bejegend en treden daar actief tegen op;
- Voelt men zich gekwetst, dan gaat men in gesprek met degene die kwetste. Indien gewenst vindt dit onder begeleiding plaats.

Thema 2: hoe gaan we met de waarheid om tijdens de raadsavond en daarbuiten?

- We verdraaien de feiten niet;
- We werken er samen aan dat de feiten op tafel komen;
- We zijn eerlijk over onze overwegingen;
- We luisteren naar elkaars argumenten en beschouwen ze als bijdragen aan zorgvuldige besluitvorming.

Thema 3: hoe gaan we om met vermoedens van integriteitsschendingen?

- We trekken elkaars integriteit niet in twijfel;
- Als er desondanks aanwijzingen zijn voor een mogelijke integriteitsschending, wenden wij ons tot de burgemeester;
- We accepteren de uitkomst van een professioneel integriteitsonderzoek.